

INNAVATSION TA'LIM SHAROITIDA CHET TILLARNI O'RGANISHNING MOHIYATLARI

Shamsiddinova Shohidaxon

*Ingliz filologiyasi fakultetining "Ingliz tilini o'qitish metodikasi"
kafedراسi stajyor o'qituvchisi. Namangan davlat universiteti*

Annotatsiya: Maqolada hozirgi ta'lim sharoitida chet tillarni o'rganishning mohiyatlari va dolzarbligi haqida so'z boradi. Ushbu muammoning dolzarbligini asoslash, insonni hayotidagi bilimni rivojlantirish jarayoniga asos bo'lishi kerak bo'lgan tamoyillar va maqsadlarning tavsifi keltirilgan. Tilnin o'rganishlik, undan foydalanish ta'lim va tarbiya tizimiga organik ravishda mos kelishi, darsning yoki darsdan tashqari mashg'ulotlarning maqsad va vazifalariga erishishga hissa qo'shishi kerak. Til o'rganishning asosiy uslubiy muammosi "nima uchun chet tilini o'rganishlik va undan kelajakda insonlarga bo'lgan munosabatni va insoniylik qadriyatlarini qanday qilib yaxshi ko'rsatishga o'tishdir. Chet tilida gaplashadigan inson butun diqqatini o'sha tilda quradigan gaplarga beradi. Iloji boricha hato qilmaslik uchun, har so'zni uylab ishlatadi. Bu sababdan chet tilida gaplashadigan insonlarda analiz qilish qobiliyati kuchayadi - muammoning mohiyatini tushunmaslik tufayli muvaffaqiyatsizlikni, bilimdagi sezilarli bo'shliqlarni yo'q qilishga imkon beradi.

Kalit so'zlar: kognitive, tillar tasnifi, tilshunoslar, ta'lim, ta'lim texnologiyalari, til va madaniyat, til va etika, tanqidiy fikrlash, kasbiy rivojlanish.

СУЩНОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ИННОВАЦИОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛОВИЯХ

Шамсиддинова Шохидaxon

Стажёр преподаватель кафедры преподавания методики английского языка факультета филологии. Наманганский государственный университет

Аннотация: В статье говорится о сущности и актуальности изучения иностранных языков в современных образовательных условиях. Дается обоснование актуальности данной проблемы, описание принципов и целей, которые должны лежать в основе процесса развития знаний человека в его жизни. Изучение и использование языка должно быть органично совместимо с системой образования и обучения, должно способствовать достижению целей и задач урока или внеклассной деятельности. Основная методическая проблема изучения языка – «зачем учить иностранный язык и как перейти от него к тому, как лучше проявить отношение к людям и общечеловеческим ценностям в будущем». Человек, владеющий иностранным языком, уделяет все свое внимание к предложениям, которые он

составляет на этом языке. Чтобы максимально не делать ошибок, он использует каждое слово наизусть. По этой причине люди, говорящие на иностранном языке, обладают повышенной способностью к анализу – это позволяет устранять неудачи и значительные пробелы в знаниях из-за непонимания сути проблемы.

Ключевые слова: когнитив, классификация языков, лингвисты, образование, образовательные технологии, язык и культура, язык и этика, критическое мышление, профессиональное развитие.

ESSENCES OF STUDYING A FOREIGN LANGUAGE IN INNOVATIVE EDUCATIONAL CONDITIONS

Shamsiddinova Shohidaxon

*Trainee teacher at the Department of Teaching English Language Methods,
Faculty of English Philology. Namangan State University*

Abstract: *The article talks about the essence and relevance of learning foreign languages in modern educational conditions. A justification is given for the relevance of this problem, a description of the principles and goals that should underlie the process of developing a person's knowledge in his life. The learning and use of language should be organically compatible with the education and training system, and should contribute to the achievement of the goals and objectives of the lesson or extracurricular activities. The main methodological problem of language learning is "why learn a foreign language and how to move from it to how best to show an attitude towards people and universal values in the future." A person who speaks a foreign language pays all his attention to the sentences he composes in that language. To avoid making mistakes as much as possible, he uses every word by heart. For this reason, people who speak a foreign language have an increased ability to analyze - this allows them to eliminate failures and significant gaps in knowledge due to a lack of understanding of the essence of the problem.*

Key words: *cognitive, classification of languages, linguists, education, educational technologies, language and culture, language and ethics, critical thinking, professional development.*

Yusuf Xos Hojib o'zining "Qutadg'u bilik" asarida deydiki "Til - aql va bilimning tarjimonidir. Til kishini izzatli qiladi". Xalqimizda "til bilgan - el bilar" degan maqola ham bor. 2023 noyabr holatiga ko'ra dunyo aholisi sakkiz milliard yetmish olti million kishini taskil qiladi. Sakkiz milliard inson degani, sakkiz milliard hil dunyo qarash, harakter va yashash tarzi degani. Lekin bizni birlashtirib turgan yagona instrument bor, u ham bo'lsa tildir. Inson o'z ona tilini g'ayri ihtiyori holatda o'rganadi chunki uning muhiti o'sha tilda gaplashadi. Y'ani inson o'z ona tilini o'rganish ucun katta kuch sarflashi shart emas. Chet tiliga keladigan bo'lsak, bu ish ancha mehnat talab qiladi.

Olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, chet til o'rganish yo'lida qilingan bu mehnatlar behuda emas. Chet tilini o'rganishning foydali taraflarini ko'rib chiqadigan bo'lsak, bazilari quydagicha:

1. Miyangizni ogohlantirib turadi.

Olimlarning takidlashicha biz ona tilimizda gapirganimizda miyaning chap qismidan foydalanamiz. Halbuki ikkinchi bir tilda gaplashkanda miyaning ikki qismini ham ishlatamiz. Buning natijasida ikkinchi tilni o'rganish "cognitive" (muhokama qilish) qobiliyatning pasayishini va aqli qarishning oldini oladi. University of Potomac'ning web saytida yozilgan maqolada takidlashicha kamida ikki tilda gapiradigan insonlarda Alzheimer kasalligi umirlarining ohirgi yillarida ko'riladi.

2. Diqqatingizni jamlaydi.

Yuqorida takitlaganimizdek bir insonning o'z ona tilida gaplashishi uchun katta kuch, hatto bazan katta aqil ham kerak emas. Lekin chet tilda gaplashadigan inson butun diqqatini o'sha tilda quradigan gaplarga beradi. Iloji boricha hato qilmaslik uchun, har so'zni uylab ishlatadi. Bu sababdan chet tilida gaplashadigan insonlarda analiz qilish qobiliyati kuchayadi. Misol keltiradigan bo'lsak Ingiliz tilida "bank" degan so'z bor. O'zbekchada bo'lsa bu so'zning kamida o'n bir hil manosi bor. Bu vaziyatda matinning kontekstni tog'ri tushunub va eng tog'ri manoni tanlash kerak bo'ladi. Bularni bajarish uchun insonning analiz qilish qobiliyati kuchli bo'lish kerak. Chet tilida ma'lumotni analiz va tahmin qilish har doim diqqat va etibor talab qiladigan jarayon. Chunki har doim hato qilish qorquvi bo'ladi insonda. The British Academy'ning 2019 yilning fevral oyidagi "Cognitive Benefits of Language Learning: Broadening our perspectives Final Report to the British Academy" nomli maqolasida takitlashicha bir inson chet tili o'rganishni bo'shalagandan bir haftadan keyin u insoning aqliy hushyorligi (diqqatini jamlash) qobiliyati kuchayadi.

3. Ijodi qobiliyatingiz o'rtaga chiqadi.

Chet tili o'rganish insonda nafaqat miyani rivojlantiradi balki ijod qilish qobiliyatini ham o'rtaga qoyadi. Inson chet tilni o'rganishni boshlagan sari osha tilda so'zlashadigan insonlarning madaniyati bilan tanishadi. Yangi madaniyat haqida qanchalik ko'p o'rgansangiz, dunyo qarashingiz shunchalik ko'p o'zgaradi. Bu ham bo'lsa sizni yana da ishchon, yana moslashuvchan qiladi.

4. Hotirangizni quvvatlantiradi.

Chet tillarni o'rganish va hotira orasidagi murakkab bog'liqlik o'qituvchilar va psixologlarning qiziqishi ortib borayotgan mavzudir. Operativ hotira ko'pincha aqliy ish faoliyat maydoni hisoblanadi. Chet tilli o'rganishda operativ hotira juda katta rol oynaydi, chunki o'rganuvchilar yangi lug'at, grammatik qoidalar va jumlar tuzilishni eslab qolishlari kerak. Bir tildan boshqa tilga o'tish jarayoni har doimi hotirani faol bo'lishga majbur qiladi chunki miyya bir vaqtning o'zida bir nechta kognitiv vazifani bajaradi. Chet tilda so'z o'rganish va o'z so'zni ishlatishi muayyan vaziyat va his-tuyg'ularga qarab o'zgaradi, bu ham bo'lsa insonning hotirasini boyitadi.

Yuqorida qayd etilgan avzalliklar jiddiy mehnat talab qiladi. Chet tili o'rganishning eng muhim shartlardan birisi o'z ona tilini yaxshi bilishdir. O'z ona tilida maqsadini tushuntirmaydigan insondan chet tilida ravon gapirishini kutish hatto bo'ladi. Shu sababtan chet tili organmoqchi bo'lganlar chet tilidan tashqari o'z ona tillari ustida ham chuqur ishlashlari kerak bo'ladi. Maqsad faqat to'g'ri gapirish emas balki to'g'ri eshitishdir. Chunki eshitishni bilmagan inson javob berolmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Yusuf Xos Hojib - "Qutadg'u bilik" asari, IX asr.
2. <https://www.news-medical.net/health/The-Impact-of-Learning-a-Language-on-Brain-Health.aspx>.
3. <https://www.verbalplanet.com/blog/foreign-language-learning-and-memory.asp>
4. <https://www.cnbc.com/2023/10/28/uchicago-psychologist-thinking-in-foreign-language-is-good-for-brain.html>
5. <https://www.fluentu.com/blog/advantages-of-learning-a-foreign-language/>
6. <https://www.whitbyschool.org/passionforlearning/learning-a-new-language-helps-brain-developmen>